

Περιήγηση

Η Κίμωλος χωρίζεται από τη Μήλο με έναν διάυλο 960 μέτρων. Έχει περίμετρο 14 μίλια, ενώ το εμβαδόν της αγγίζει τα 40 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα. Είναι ορεινό και άνυδρο νησί με σπάνια ορυκτά και πετρώματα που φιλοτεχνούν τεράστιους πίνακες γεωλογικών διαστρώσεων και ποικίλων χρωματισμών. Το μεσαιωνικό της όνομα ήταν *Argentiera* και το σύμβολό της η τρίαυγα.

Κίμωλος

Ένα αστέρι γεννιέται

ΚΕΙΜΕΝΟ:

Κυριάκος Παπαγεωργίου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:

Άννα Καλαϊτζή, Φώτης Μαρινάκης

«το λευκό αναζήτησα ως την ύστατη ένταση του μαύρου»

Οδυσσέας Ελύτης, «Το Άξιον Εστί»

«Υπάρχει ένα ρευστό κι απροσδιόριστο κάτι», λέει ο Οδυσσέας Ελύτης στα «Μικρά Έψιλον». Είναι αυτό που περιβρέχει τα πάντα γύρω μας και μας κάνει να αισθανόμαστε τη δεύτερη φύση των πραγμάτων. Το απόσπασμα αυτό μου έρχεται στον νου κάθε φορά που προσεγγίζω την Κίμωλο, το νησί με το ρευστό κι απροσδιόριστο κάτι.

Οι τόποι στην Ελλάδα εκπέμπουν ένα υπερφυσικό και συνάμα μεταφυσικό φως. Όπου «τόπος», βέβαια, δεν είναι μόνο το φυσικό τοπίο, αλλά η «ψυχή» των τόπων. Ο Οδυσσέας Ελύτης κατάφερε αυτό το φως που αναβλύζει από τα μοναδικά στην υφήλιο νησιωτικά τοπία του Αιγαίου να το μεταμορφώσει (μεταστοιχειώσει-μετασχηματίσει) σε μεταφυσικό φως στον ουρανό του Αιγαίου, κάτι ανάλογο με το φως που είχαν ανακαλύψει οι προσωκρατικοί της Ιωνίας και είχε σχέση με τον «λόγο», την ψυχή και τη φύση των πραγμάτων που τους

Φωτ.: Θ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Οικισμοί Ρέμα, Γούπα. Τα «σύρματα» είναι ένα από τα αξιοθέατα του νησιού. Σπίτια λαξευμένα στους βράχους. Χρησιμοποιούνται ως θέσεις φύλαξης των μικρών σκαφών.

Πρωτότυπες υπαίθριες δανειστικές βιβλιοθήκες διάσπαρτες σε όλο το νησί. Έργο της ομάδας των Κιμωλιτών.

περιτριγύριζαν. Το αιγαιακό τοπίο και το ελληνικό φως έπαιξαν τεράστιο ρόλο στην υπόθεση του ποιητικού βάρους πάνω στο οποίο στηρίζεται ολόκληρη η θεωρία των νησιών.

Είναι αναγκαία αυτή η εισαγωγή, για να μπούμε με ασφάλεια στο χωρόδραμα της Κιμώλου – ένα εκτυφλωτικό τοπίο που καταθέλγει με τη μοναδική του ποιητική στόφα και διάσταση. «Εύορμο, από νήας είσας», λέει ο Όμηρος για το λιμάνι του Αιγαίου και τέτοιο πιστεύουμε πως είναι κάθε λιμάνι των

Κυκλάδων. Δεν θέλουμε εδώ στην Κίμωλο τίποτ' άλλο, παρά να βρούμε την ποιήση του Αιγαίου, από την επιφάνεια ίσαμε τον βυθό, με τα χρώματα, τον πολιτισμό και τις αντανακλάσεις των ομηρικών λέξεων. Μπαίνοντας στο νησί έχουμε απέναντί μας ένα λιμάνι όπως το περιγράφουν οι σίχοι του Σιμωνίδη και του Αρχίλοχου, μα και με τους πημούς του γραφικού Κιμωλιάτη ψαρά που εξακολουθεί να τριγυρνάει, να καλάρει και να ορμίζεται στις σκάλες και τα γυρογάλια φέλλνοντας και τραγουδώντας. Λιμάνι που

στίλβει από μοναξιά, θάμπος και απερίσπαστη γαλήνη κι από πάνω του ξεχωρίζεις ορθάνοικτα παντζούρια, λότες και λιακωτά, κλιμακωτά κι ολοφώτεινα, πλημμυρισμένα από το αέναο, μυστήριο και ακατάλυτο φως, αγκαλιασμένα μεταξύ τους, λουσμμένα στον ασβέστη, που μοσχοβολούν μαντζουράνα και κατιφέ. Ακολουθήσαμε με το βλέμμα όλη την ακτογραμμή κι ύστερα βουτήξαμε στις θάλασσες που κυκλώνουν τις στεριές. Εκεί είδαμε το χρώμα του βυθού, τις σκάλες

Εντυπωσιακά
περάσματα ανάμεσα
από τους βράχους
του Γερονικόλα.

Φωτ.: Φ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Ο οικισμός του Χωριού από ψηλά, όπου εντυπωσιάζει με τον όγκο του ο Μητροπολιτικός Ναός της Παναγίας της Οδηγήτριας. Διακρίνεται στο βάθος το λιμάνι της Ψάθης και απέναντι η Πολύαιγος.

Γραφικές εικόνες από γωνιές και σοκάκια του Χωριού.

Φωτ.: Φ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

που μεσολαβούν ως τον πυθμένα και την ποσειδωνία τους. Με τι χαρά και τι ευχαρίστηση, λοιπόν, μπήκαμε στο λιμανάκι της απλωσιάς και της λιτότητας, στο Ψάθη, όπου κάθε σπίτι μοιάζει με θραύσμα από παλιό σπικό, κάθε κληματαριά και στεγάδι, με κιονόκρανο και κάθε λιακωτό, με ουράνια έκθεση φωτός και αναγαλιάς. Εκεί όπου κάθε φωνή ή μακρόσυρτο ασα ή ουσουου θυμίζει σόλο κουτσομπόληδων ανέμων που μαζευτήκαν και τα λένε στις ταράτσες και στα λιακωτά.

Να μαστε, λοιπόν, στο φίνο τοπίο των όρμων και των λιμανιών της Κιμώλου, όπου η ποικιλία και ο πλούτος των ειδών, των χρωμάτων και των αναλαμπών επικυρώνουν την ανεπίληπτη μοναδικότητά της. Τα ελληνικά νησιά είναι πάντα μια επίκαιρη γιορτή ανθεστηρίων, και τα λιμάνια τους, ένας μόνιμος ύμνος και ωδή στη θύελλα ή στη γαλήνη, σε ίσες δόσεις.

Ναι! Φτάσαμε κιόλας, ιδρωμένοι αλλά μεστοί από υψηλές ηδονές, στο Χωριό, τον μοναδικό οικισμό του νησιού, που αποτελεί κόσμημα και πλούτο μέσα σε μια ευφορία πολλών «ψυχών» που το θυμιατίζουν, το προσκυνάν και το δοξολογούν. Αράξαμε στην πλατεία κι εκεί, ανάμεσα στη σκιά και τη λαμπηδόνα του ασβέστη, ψηλαφήσαμε τις πηγές των ονείρων και τους βυθούς των αστεριών, συλλογιστήκαμε το πριν και το μετά, το νυν ίσαμε το αεί. Τούτο το νησί του Αιγαίου είναι υφασμένο από όνειρα φτωχών ψαράδων και ξωμάκων γεωργών, οράματα δουλεμένα στο καλέμι των ανέμων, εξαύλωμένες

Διαπλέοντας με καγιάκ στα εντυπωσιακά νερά της Πολυαίγου με φόντο την βραχονοσίδα «Καλόγεροι».

Η διάσημη κάτασπρη παραλία Πράσσα της Κίμωλου, είναι οργανωμένη και προσφέρει μοναδικές στιγμές χαλάρωσης και απόλαυσης.

Φωτ.: Φ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

σταυροβελονιές με ψυχές ακοίμητες, όρθιες στο φως, ηλιοκαμένες, που στέκουν μπροστάριστες σε κάθε πικρό στεναγμό των δυτικών ανέμων. Η Κίμωλος δεν είναι παρά ένα αστέρι που γεννιέται τώρα, που, ενώ μεσουρανεί στον ουρανό του Αιγαίου, έχει το μειονέκτημα να βρίσκεται στη σκιά της διάσημης Μήλου, η οποία χάρη στην Αφροδίτη της επισκιάζει πολλά –αν όχι όλα– νησιά του αρχιπελάγους.

Η Κίμωλος δεν αποτελεί μικρογραφία ή δορυφόρο της Μήλου, αλλά μια ανεξάρτητη, αυτοτελή και πολυδύναμη βραχωμένη νησιωτοπούλα με πλήθος εμβληματικά μυστικά τα οποία συνιστούν ένα πελώριο θαυμαστικό που το κατέχουν, το λατρεύουν και το αξιοποιούν με τα βήματά τους οι αισθαντικοί περιηγητές και οι ταξιδιώτες του κυκλαδικού συμπλέγματος. Η περιήγηση είναι ένας διαρκής πειραματισμός με οδηγό

την αποκάλυψη της αλήθειας. Νομίζω πως όταν βαδίζουμε, πρέπει να παραμερίζουμε τον αυτάρεσκο ρομαντισμό της εικόνας και τον θρήμβο του θαυμασμού. Οι εικόνες που μας τριγυρίζουν και μας αποκαλύπτονται εδώ, στην άγρια Κίμωλο, δεν είναι θραύσματα επιφανειακών εντυπώσεων ούτε μυστήρια κοσμικά φαινόμενα που συνομιλούν μαζί μας με όρους αίσθησης και συγκίνησης, αλλά βαθύτατες ανασκαφές που θέτουν σε έρευνα

το μυστήριο της αλήθειας. Βρισκόμαστε απέναντι από άγρια βράχια, κόφτρες, γκρεμούς και μπαΐρια που λες και τα έσπειρε θυμωμένος θεός.

Η Κίμωλος δεν έλκει την ονομαστική καταγωγή της από την «κιμωλία γη», όπως φαντάζονται οι περισσότεροι (παρά το ότι ο Στράβωνας γράφει: «Κίμωλος, ένθα η γη η κιμωλία») επειδή το νησί είναι διάστικτο από εγγενή ηφαιστειακά πετρώματα,

Η κιμωλία γη είναι ένα είδος αργίλου με λευκόφαιο χρώμα και χαρακτηριστική χημική σύσταση, που πήρε το όνομά της από την Κίμωλο, μιας και είναι ο αποκλειστικός τόπος παραγωγής της. Γνωστή από τα Μινωικά χρόνια για τις απορρυπαντικές και φαρμακευτικές της ιδιότητες, αποτέλεσε για χιλιάδες χρόνια πολύτιμο εξαγωγικό προϊόν του νησιού και οφείλει τη γένεσή της όπως και άλλα είδη αργίλων (π.χ. καολίνης) στην εξαλλοίωση των ηφαιστειακών πετρωμάτων.

κορυφαίο των οποίων είναι η κιμωλία γη (είδος ηλού), αλλά το όνομά της το πήρε από τον πρώτο οικιστή της, τον Κίμωλο, ηγεμόνα των αρχαίων χρόνων. Παρά ταύτα, ο Θεόφραστος στο «Περί λίθων», ο Διοσκορίδης, ο Πλίνιος και ο Αριστοφάνης μνημονεύουν την κιμωλία γη. Αναφορές σε αυτήν κάνουν και οι Tournefort, Olivier, Sonnini και Gouffier, οι οποίοι μιλούν για δύο είδη κιμωλίας γης, την άσπρη και την γκριζα. Αλλά η Κίμωλος είχε κι άλλα ονόματα στην αρχαιότητα που έσβησαν με τα χρόνια. Την έλεγαν Εχινούσα, σύμφωνα με τον Πλίνιο, από τους πολλούς αχινούς που είχε, αλλά και Εχιδνούσα, εξαιτίας των πολλών φιδιών που ζούσαν στο νησί.

Πρωτοκατοικήθηκε στα νεολιθικά χρόνια, αλλά πολύ αργότερα εποίκιστηκε από Δωριείς. Είναι γεγονός ότι τον 5ο π.Χ. αιώνα ανέπτυξε αρκετά προηγμένο πολιτισμό, ενώ ήταν οργανωμένη σύμφωνα με τα πρότυπα της αθηναϊκής ηγεμονίας. Όσον αφορά στη σχέση της με τη Μήλο, οι Κιμωλιάτες ήρθαν σε σύγκρουση με τους γείτονές τους για την επικυριαρχία των νησίδων της Πολυαίγου (τότε Πόλυβος), της Επηρείας (Αγίου Γεωργίου) και της Λιβείας (Αγίου Ευσταθίου) με αποτέλεσμα η διαμάχη να οδηγηθεί στο Αμφικτιονικό Συνέδριο, το οποίο τελικά αποφάνθηκε υπέρ της Κιμώλου. Στη διαδρομή των χρόνων που ακολούθησαν, υποτάχθηκε στους Ρωμαίους το 168 π.Χ. όταν όλες οι

Τα διάφανα νερά σε συνδυασμό με τα πολύχρωμα ηφαιστειακά πετρώματα και τους εντυπωσιακούς βραχώδεις σχηματισμούς δημιουργούν τοπία ξεμυαλιστικά, από άλλο πλανήτη.

Φωτ.: Φ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Κυκλάδες περιήλθαν στη ρωμαϊκή κυριαρχία. Έμειναν υπό ρωμαϊκή κατοχή μέχρι που παρήκμασαν εντελώς, ιδιαίτερα μετά το 44 π.Χ. Από αυτό το χρονικό σημείο και μετά αναφέρεται ως τόπος εξορίας και εξόρυξης της κιμωλίας και άλλων πετρωμάτων από τα οποία βρίθει η γη του νησιού. Ως προς το θέμα της κιμωλίας, είναι ιστορικά βεβαιωμένο πως το νησί τα μινωικά χρόνια, και μέχρι τουλάχιστον τον 18ο π.Χ. αιώνα, εξήγαγε την κιμωλία, ένα μοναδικό είδος αργίλου με λευκαντικές και απορρυπαντικές ιδιότητες. Η Κίμωλος, πρωί βράδυ, είναι πάντα κομψή, φωτεινή, γλυκιά κι ανυπότακτη, θαλασσινή, ουράνια και πολύ γήινη. Ένα κομμάτι διχασμένο από τις αναταράξεις και τους καταποντισμούς, μάγμα ηφαιστειακό του μπετονίτη και της καολίνης, του θειαφιού και της λάβας, μα και των θερμών υδάτων που αναβλύζουν από πλήθος κιμωλιακά πετρώματα. Θρέφεται από το νέκταρ των ουρανών, την αμβροσία της θάλασσας και τον μούστο των ξηρικών της αμπελιών. Έχει σχήμα ελλειψοειδές, περίμετρο 14 μίλια και εμβαδόν 40 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελεί τη μεγαλύτερη από τις νησίδες-δουροφόρους της Μήλου, από την οποία απέχει 960 μέτρα. Γενικά, είναι ορεινό νησί με τρεις ψηλές κορυφές –το Παλιόκαστρο (362 μ.), στο οποίο υπάρχουν αρχαία ερείπια, τον Σκλάβο (325 μ.) και τον Προφήτη Ηλία (175 μ.), λίγο νοτιότερα από τα άλλα δυο– και τρεις χαμηλές. Μεμονωμένα βουνά είναι ο Κέδρος (177 μ.), τα Σιδεροκάψια, στα οποία βρέθηκαν ίχνη από αρχαίες μεταλλευτικές εργασίες, η

Στην κορυφή του λόφου Παλιόκαστρο (365 μ.) υπάρχουν ερείπια κάστρου και πύργου, αδιευκρίνιστης ηλικίας, πολύ πιθανόν της εποχής των Μυκηναίων.

Πεταλίδα και το Ξαπλοβούνι (100 μ.). Από τις κορυφές των βουνών αυτών αποκαλύπτεται η μαγευτική θέα των νησιών της Σίφνου, της Πάρου, της Φολεγάνδρου, της Σικίνου και, φυσικά, της Μήλου και αν επικρατεί ευδία, φαίνεται ακόμη και η Κρήτη. Τα τρία ακρωτήρια που την περιβάλλουν βρίσκονται βόρεια της Γερακιάς, νότια του

Αγίου Γεωργίου και δυτικά της Πεταλίδας. Σχεδόν όλα τα παράλια λευκάζουν από τον πόρο λίθο και διαστρώνονται από πίνακες γεωλογικών χρωμάτων – λευκά, ασημιά και υπέρυθρα. Το αργυρό της χρώμα ενέπνευσε τους ναυτικούς της Δύσης κατά τον Μεσαίωνα να την ονομάσουν *Argentiera* (Αρζαντιέρα). Είναι νησί ηφαιστειογενές, με αρκετούς

ανοιχτούς όρμους, που δημιουργήθηκαν από τις προσχώσεις των ρευμάτων βρόχινου νερού. Στη νότια παράκτια πλευρά του νησιού υπάρχει ο όρμος Ελληνικά, ή Λίμνη, όπου βρέθηκε η αρχαία βυθισμένη νεκρόπολη της Κιμώλου. Η πόλη αυτή ήταν ενωμένη με τη νησίδα του Αγίου Ανδρέα. Πέρα από αυτή βρίσκονται η Μπονάτσα, η Εννή και η Αλυκή.

Φωτ.: Φ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Στη φυσική βλάστηση του νησιού περιλαμβάνονται, πάνω από 400 καταγεγραμμένα, κοινά και σπάνια μεσογειακά είδη, ανάμεσά τους πολλά αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά. Παρότι ξενικό είδος, η φραγκοσουκιά είναι τόσο καλά προσαρμοσμένη στην Κίμωλο που τη βρίσκουμε παντού. Τον Αύγουστο έχουμε την ευκαιρία να δοκιμάσουμε μερικά από τα μεγαλύτερα και γευστικότερα φραγκόσουκα της Ελλάδας.

Υπέροχο κάδρο τα σπίτια του Χωριού, καθώς μεγαλώνουν οι σκιές και βάφονται κόκκινα στο ηλιοβασίλεμα.

Το κεντρικό λιμάνι της Κιμώλου, η Ψάθη, αποτελεί το επίνειο του νησιού όπου μεθορμίζουν όλα τα πλοία και προσβάλλεται μόνο από τον σορόκο. Αριστερά τής Ψάθης, όπου σήμερα είναι η Γούπα, υπήρχαν ανέκαθεν οι λαξευμένοι νεώσοικοι, τους οποίους οι ντόπιοι αποκαλούν «σύρματα». Νότια το νησί περιβάλλεται από τις βραχονησίδες Άγιος Ευστάθιος και Άγιος Γεώργιος. Στη βόρεια και ανατολική πλευρά του, λίγο δυτικότερα από την πανέμορφη ακτή των Πράσων, βρίσκονται μεταλλικές θειούχες πηγές, Ο γύρος της ακτογραμμής Ξεκινώντας τη γνωριμία μας με το νησί θα συμμετάσχουμε σε μια θαλασσινή περιήγηση, με σκάφος που θα έχουμε την τύχη να κυβερνά ένας θαλασσόδουκος καπετάνιος –που αψηφά τους καιρούς, τα βράχια της ακτογραμμής, τις σπηλιές και τ' αντιμάγαλα– με το παρατσούκλι «Χειμώνας». Πλοηγώντας το σκάφος του, που ελίσσεται ανάμεσα από σκοπελάκια, υβώματα και υφάλους, ο καπετάν Βαγγέλης ο Βαμβακάρης

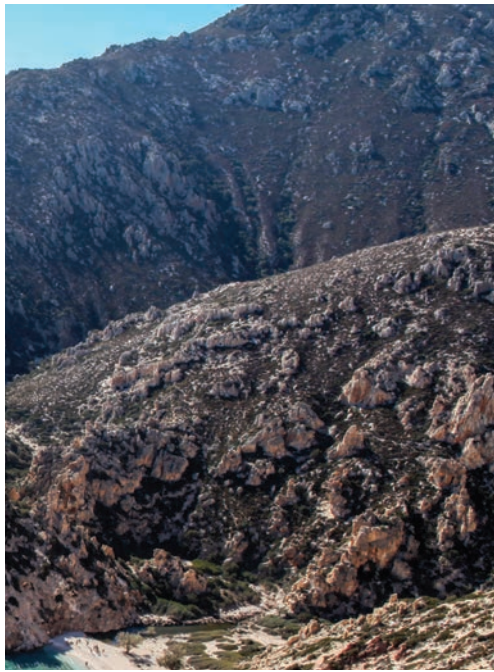

Η Πολύαιγος (έκταση 18,146 τ.χλμ.), πήρε το όνομά της από τα αγριοκάτσικα. Από το 1898 υπάρχει στο νησί επιβλητικός φάρος, στο ακρωτήριο Μάσκουλα, σε ύψος 138 μέτρων, στην ανατολική πλευρά. Η Ελλάδα έχει περιλάβει την Πολύαιγο στο πρόγραμμα Natura 2000 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει μεγάλη γεωλογική και οικολογική αξία καθώς θεωρείται το καλύτερα διατηρημένο, από άποψη περιβάλλοντος νησί της Μεσογείου και φιλοξενεί σπάνια ή και απειλούμενα ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας, όπως η μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*, η ενδημική οχιά *Micronipera schweizeri*, η ενδημική μπλέ σαύρα *Podarcis milensis*, το γεράκι *Falco eleonore*.

Ξεναγεί τους ταξιδιώτες του στα θαλάμια των θαλασσοσπηλιών και στις φωλιές της φώκιας ως ένας θαλασσινός Πausanίας.

Θα περάσουμε το ακρωτήριο της Ανατολής κι ύστερα το Πουλί για να προσορμίσουμε στον κόλπο των Μοναστηριών κι έπειτα στον Γαμπά, λίγο πριν από την κάμψη της Γερακιάς. Έπειτα, θα μπούμε στο Αγιόκλημα και θα πιάσουμε την αμμουδιά στο Φιδάκι, με τα θειοφένια τείχη. Θα περάσουμε έξω από τα λευκόχρυσά βράχια της Αθηνιάς και τελικά θα αγκυροβολήσουμε πάνω από ένα βυθισμένο πηγάδι στον όρμο των Ελληνικών δίπλα σχεδόν στο νησάκι του Αγιανδρέα. Σε όλους αυτούς τους ορμίσκους και τις σπηλιές ο καπετάν Βαγγέλης θα εισορμά και θα αγκυροβολεί για μια εκτονωτική βουτιά στα θεσπέσια νερά της νήσου.

Την επόμενη μέρα, με το ίδιο σκάφος, θα επιχειρήσουμε τον γύρο της Πολυαίγου (Πόλυβο την λένε οι Κιμωλιώτες). Εδώ η φαντασία αδυνατεί να συλλάβει τις ακριβείς διαστάσεις της πραγματικότητας ενός βραχώδους νησιού που θεωρείται πια για

τους λάτρεις της αυθεντικής ομορφιάς και του μεγαλείου της φύσης μέγα ζητούμενο της κυκλαδικής εποποιΐας. Η Πολυαίγος, η οποία ονομάστηκε από τους δυτικούς Isola Bruciata, ή Ile Brullee, δηλαδή, κεκαυμένη νήσος, από το χρώμα των βουνών της, έχει περίμετρο 9 μίλια, υψόμετρο 370 μέτρα, σχήμα ωσειδές και χωρίζεται από την Κίμωλο με ένα διάγραμμα (πορθμό) ενός μιλίου. Φημίζεται για τα κόκκινα φίδια και βράχια της. Η φαντασία απογειώνεται μέσα από ένα εκπληκτικό χρωματικό πλαίσιο βραχωδών εξάρσεων που διαγκωνίζονται η μια την άλλη, για να αποδώσουν τις εξωκοσμικές διαφάνειες των νερών και των βράχων. Τα βράχια όλης της νότιας και ανατολικής ακτής του νησιού, ζυμωμένα από τον σορόκο, μοιάζουν με κρατήρες και αμφορείς με στόμια και χερούλια, σαν να βλέπεις βράχινο φυσικό γυαλί. Το ύψος τους ψηλώνει ίσαμε τριάντα μπόγια κι ανιστορεί τον θρίαμβο της πέτρας σαν ένα έργο ποιητικής φαντασίας από το «κοσμικό» χέρι του Δημιουργού. Στη θαλάσσια διαδρομή μας θα κάνουμε

τρεις στάσεις: Η μια στον τρυπητό βράχο της Φανάρας –φυσική καμάρα πάνω από ένα θαλασσόσπηλιο–, η δεύτερη στον όρμο της Αμμούρας, με το ωραίο μονοπάτι για τον Φάρο της Πολυαίγους, μια από τις θεαματικότερες διασχίσεις του φαρικού οδοιπορικού στο Αιγαίο και η τρίτη στην Άσπρη Πούντα, στον κάβο Χοχλιακά, αφού πρώτα διασχίσουμε τους εντυπωσιακούς εξωτικούς Καλόγερους, που στέκουν πυλωροί βράχινοι μέσα στη θάλασσα με κείνες τις αιχμηρές απολήξεις των κορυφών τους. Ο γύρος της Πολυαίγους θα ολοκληρωθεί με μια επιπλέον στάση στην Παναγιάς τ' Αυλάκι, μικρό ξεκλήσι, ύστερα από την παράκαμψη της Κάτω και της Επάνω Μερσίνης. Τις επόμενες μέρες της παραμονής μας στην Κίμωλο θα τις αφιερώσουμε στις διαδρομές που μπορούν να γίνουν στο κύριο σώμα του νησιού.

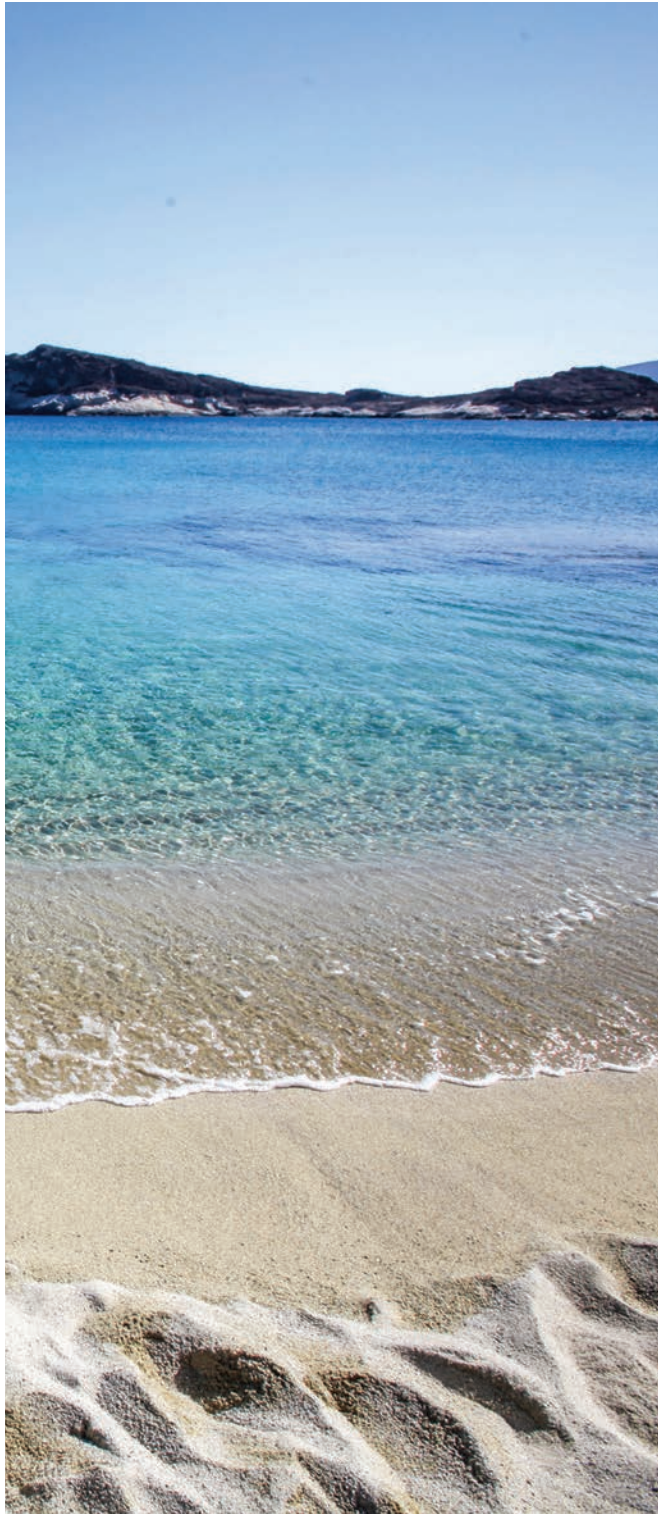
Πρώτη διαδρομή: Περίπατος στη Γούπα-Καρά, που απέχει ενάμισι χιλιόμετρο από την παραλία της Ψάθης. Παίρνουμε την άσφαλτο από τον παράλιο οικισμό και κυκλώνοντας τον επίνειο βράχο της Ψάθης από ανατολικά

Η παραλία του Φάρου ή Άμμουρα
στα ανατολικά της Πολυαίγου.

Στην Κίμωλο υπάρχει μια διάφανη, αστραφτερή θάλασσα, σε όλες τις απίθανες αποχρώσεις του μπλε, μια παραλία για τον καθένα. Πολυσύχναστες ή ήσυχες, με άμμο, με βότσαλο ή με βράχια για βουτιές, μεγάλες ή μικρές, με ρηχά ή βαθειά νερά.

Οι περισσότερες παραλίες είναι εύκολα προσβάσιμες αλλά υπάρχουν και μερικές ονειρικές στα βόρεια του νησιού για τις οποίες χρειάζεται πλωτό μέσον.

κατηφορίζουμε σε τιμιεντένιο δρομάκι προς τη λιλιπούτεια παραλία της Γούπας. Η θέα του άναρχου παράλιου οικισμού, η βραχώδης μορφολογία της ακτογραμμής με τα λευκόσιπα παρατεταγμένα ανομοιομορφα, δημιουργούν μια εικόνα αλλοπρόσαλλη, πλην μαγευτική κι εντυπωσιακά πρωτότυπη. Θα περπατήσουμε για ώρα γύρω και μέσα από αυτά τα φανερά κι απόκρυφα στενώματα, τις αυλές και τις μάντρες των φτωχικών σπιτιών, συνεχίζοντας τη βόλτα μας παραλιακά ίσαμε το εκκλησάκι του Αϊ-Νικόλα.

Δεύτερη διαδρομή: Επίσκεψη στα Πράσσα, την ωραιότερη παραλία της Κιμώλου. Εκεί πριν ρίξουμε μια βουτιά στα συναρπαστικά νερά, θα περπατήσουμε με κατεύθυνση το μέτωπο των ορυχείων του μπετονίτη. Η βόλτα αυτή μέσα στον κεντρικό πυρήνα των εξορύξεων θα εμπλουτίσει τις εντυπώσεις μας με τις θεαματικές τοιογραφίες των βράχων που, είτε σκαμμένες είτε όχι, αποτυπώνουν μια λευκόσαρκη εποποιία των ηφαιστειακών πετρωμάτων. Κατόπιν θα περπατήσουμε ίσαμε το εκκλησάκι του Αϊ-Γιώργη, στα ανατολικά της χερσονήσου, από όπου θα έχουμε μια εκπληκτική, πανέμορφη άποψη-θέα της παραλίας των Πράσων και του Πρασσονησιού. Εδώ η αποθέωση της κρυσταλλικής αιγιαλίτιδας, εδώ ο κοιτώνας των χρυσών κυμάτων, εδώ τα νήματα που ράβουν γεωμετρικούς κύκλους διαμορφώνοντας μια επιφάνεια διάφωτη, κρουστή, επιστρωμένη από μυριάδες κόκκους κιμωλίας γης πάνω σ' έναν πίνακα που δεν σβήνει ποτέ, από κανένα σπόγγο, από

Μονοπάτια παλιά, φτιαγμένα από ανθρώπους που μοχθούσαν να φτάσουν σε κάθε άκρο του νησιού εκμεταλλευόμενοι την όποια σπιθαμή γης μπορούσαν. Μονοπάτια που θα μας οδηγήσουν σε κάθε άκρη, σε κάθε παραλία και στην ψηλότερη κορυφή, το Παλπόκαστρο (365 μ.). Που θα μας βοηθήσουν να γνωρίσουμε τη χλωρίδα και την πανίδα του τόπου, να δούμε κατάλοιπα της αγροτικής ζωής και της εξορυκτικής δραστηριότητας, να συναντήσουμε ανθρώπους που ακόμη μοχθούν στα χωράφια τους. Που θα μας ανταμείψουν με κάποια βουτιά στα πεντακάθαρα νερά κάποιας μοναχικής παραλίας.

Φωτ.: Φ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

κανέναν περαστικό αιθρηγενέτη άνεμο. Τρίτη διαδρομή: Διάσχιση του εξωτικού κιμωλιάτικου τοπίου, που διανθίζεται από στελείωτα ξηρικά τοπία με λίγα καλλιεργημένα χωράφια και ελάχιστα αμπέλια. Λόφοι κρεμασμένοι ο ένας από τον άλλο, με επίστεγα εξωκλήσια στις καμπύλες κορυφές τους που στεφανώνουν την γκριζόφαιη απόχρωση των πλαγιών και των βαθιών κοιλάδων. Η πορεία μας θα ξεκινήσει από το Χωριό, με κατεύθυνση το περίφημο Σκιάδι, κι από εκεί με τη διαρκή τραβέρσα των ενδιάμεσων λόφων θα φτάσουμε στην κορυφή του Παλιόκαστρου, όπου βρίσκεται το κολωνάκι

του κορυφαίου υψομέτρου. Η επιστροφή θα έχει κατεύθυνση προς τη Μαυροσπηλιά. Το πρώτο μέρος της διαδρομής γίνεται πάνω σε τσιμεντόστρωτο δρομάκι που ξεκινάει από το ταχυδρομείο του Χωριού κι ανηφορίζει προς την ακραία συνοικία Λεμπουνιά. Από εκεί, ένα κακοτράχαλο μονοπάτι διασχίζει τη ρεματιά και φτάνει στον δρόμο που έρχεται από το Χωριό και οδηγεί στο Σελλάδι. Ο χωματόδρομος είναι προτιμότερος, καθώς από εκεί περνούσε και το παλιό λιθόστρωτο, που σχεδόν καταστράφηκε. Όταν φτάσουμε σε χαρακτηριστικό διάσελο, θα περάσουμε το ξωκλήσι των Αγίων Αναργύρων και μια

Παρά το μικρό της μέγεθος, η Κίμωλος είναι κατάσπαρτη με εκκλησιές. Ογδόντα εκκλησιές και ξωκλήσια διάσπαρτες στην ενδοχώρα.

αρχαία δεξαμενή για όμβρια ύδατα σμιλεμένη πάνω στους βράχους. Στα αριστερά του δρόμου, λίγο πιο πάνω, διακλαδίζεται το μονοπάτι για το Σκιάδι και το Παλιόκαστρο. Ακολουθούμε το θαυμάσια σηματοδοτημένο μονοπάτι για το Σκιάδι, το Μανιτάρι, όπως αποκαλείται από τους ντόπιους, όπου θα φτάσουμε ύστερα από εικοσάλεπτη πεζοπορία. Ο μονόλιθος αυτός της Κιμώλου –σήμα κατατεθέν του νησιού– έχει υπέροχη θέα και προς τα βουνά και προς τη θάλασσα. Από εκεί, επιστρέφουμε στη διακλάδωση, απ' όπου παίρνουμε ένα δύσβατο σχετικά μονοπάτι που ανεβοκατεβαίνει τις ράχες, τους

βουνίσσιους κορμούς και τα σελάδια ανάμεσά τους. Η πορεία, η οποία είναι λίγο δύσβατη, αφού παρεμβάλλονται αραιοί θάμνοι, φρύγανα και λόχμες, κρατάει περίπου τρία τέταρτα και φτάνει στη ρίζα του Παλιόκαστρου. Η ανάβαση γίνεται μόνο από τη βόρεια πλευρά, καθώς οι άλλες είναι απόκρημνες και απλησίαστες. Εδώ, στο ψηλότερο σημείο του νησιού, υπήρχε αρχαία πόλη της οποίας ακόμη και σήμερα σώζονται τείχη πολυγωνικής τειχοποιίας με έναν ισόδομο δύο περιβόλων. Στην κορυφή διακρίνονται τα θεμέλια άγνωστου οικήματος, πιθανώς πύργου. Διακρίνονται, επίσης, λαξευμένοι

Το Σκιάδι είναι ένα τεράστιο πέτρινο μαντάρι στο εσωτερικό του νησιού. Αιτία της δημιουργίας του είναι ο άνεμος και η διαφορετική σκληρότητα των πετρωμάτων που το αποτελούν. Η βάση του είναι από μαλακότερο υλικό ενώ η κορυφή του από σκληρότερο. Καθώς ο άνεμος παρασύρει κόκκους σκόνης, ξύνει συνεχώς το βράχο, δίνοντάς του το χαρακτηριστικό, μοναδικό σχήμα του. Η διαδικασία αυτή λέγεται απορρίνιση. Συμπεριλαμβάνεται στον Άτλαντα γεωλογικών μνημείων του Αιγαίου.

σπηλαιώδεις σχηματισμοί αλλά και κάποιες λαξευτές κλίμακες. Από το Παλιόκαστρο, όπου η θέα είναι επιβλητική πάνω από τον όρμο Αγιόκλημα, θα γυρίσουμε πίσω, για να πάρουμε το μονοπάτι που θα μας φέρει στη διασταύρωση του Σκιαδιού. Από εκεί, θα κατηφορίσουμε σε ατραπό που δεν είναι καλά σηματοδοτημένη, σε ξερό και άnuυδρο τοπίο με πολλές πέτρες και νότια-νοτιοδυτική κατεύθυνση και σε μισή ώρα θα φτάσουμε στην παραλία της Μαυροσπηλιάς. Τέταρτη διαδρομή: Ελληνικά-Μαυροσπηλιά-Ασπρα Γκρέμια: Η διαδρομή αυτή αποτελεί

Το ηλιοβασίλεμα με τα Ασπράγκρεμα στην παραλία Μαυροσπίλια είναι must.

μέρος της συνολικής περιήγησης του νότιου σκέλους του νησιού που ξεκινάει από την παραλία της Αλυκής και διασχίζει το νοτιοδυτικό παράλιο τμήμα της με πέρασμα από την περιοχή των Ελληνικών, όπου τοποθετείται και η αρχαία πόλη του νησιού. Θα περπατήσουμε κατά μήκος της παράκτιας γραμμής του αιγιαλού περνώντας διαδοχικά από την Μπονάτσα, το ωραίο και γραφικό Καλαμίτσι, θα βγούμε ψηλότερα από τη Φυκιάδα και θα κατηφορίσουμε για την αρχαία Λίμνη ή περιοχή των Ελληνικών, όπου δεσπόζει το νησάκι του Αγιανδρέα, πάνω

στο οποίο βρέθηκαν λείψανα και ερείπια της αρχαίας πόλης, η οποία έχει κατά το μεγαλύτερο μέρος της βυθιστεί και βρίσκεται σε βάθος τεσσάρων έως πέντε μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας. Εξέχοντες δύτες-αρχαιολόγοι έχουν καταγράψει μεγάλη έκταση της βυθισμένης πόλης και συνεχίζουν την εργασία αποκάλυψης και άλλων τμημάτων της χαμένης πολιτείας των Ελληνικών. Συνεχίζοντας την πορεία μας γιαλό γιαλό θα πορευτούμε μέχρι την ωραία παραλία της Μαυροσπηλιάς, όπου θα κατοικοεδρεύσουμε έως ότου πέσει ο ήλιος μέσα από τα

Ο μεγαλύτερος οικισμός της Κιμώλου είναι το Χωριό. Χτισμένο στους πρόποδες του Ξαπλοβουνιού, με τα κάτασπρα σπίτια, τις λουλουδιασμένες αυλές και τα στενά φιδουγυριστά δρομάκια του με τους ασβεστωμένους “αρμούς”, είναι μια κυκλαδίτικη ζωγραφιά. Ο παλαιότερος οικιστικός πυρήνας μέσα στο Χωριό είναι το Κάστρο, γύρω από το οποίο επεκτάθηκε ο οικισμός από το τέλος του 17ου αιώνα, αλλά κυρίως μετά την Ελληνική Επανάσταση. Έτσι όσο πιο κοντά στο Κάστρο βρίσκεται ένα σπίτι, τόσο παλιότερο είναι, κατά κανόνα.

βραχώδη τρυπητά νησάκια Άσπρα Γκρέμια, για να καταγράψουμε μια χρυσή σελίδα της πανέμορφης δύσης. Και είναι τα Άσπρα Γκρέμια μια σαρωτική κατάλευκη πλαγιά της νοτιοδυτικής Κιμώλου γεμάτη από διάσπαρτους μονόλιθους και απότομα κρημνά.

Το Χωριό και το Κάστρο

Όπως στα αρχαία χρόνια έτσι και σήμερα η Κίμωλος ήταν και είναι μονόπολη. Ο οικισμός του Κάστρου ανάγει τη γένεσή του στον 13ο αιώνα κι είναι κτισμένος πάνω σε ψηλή ράχη, ένα τέταρτο της ώρας από το επίγειο της Ψάθης. Από την Ψάθη ανέβαινε

(είναι ακόμη σε χρήση) παλιό λιθόστρωτο. Ο συνοικισμός του Κάστρου είναι μοναδικός καθώς δεν υπάρχουν ίχνη νεότερων οικήσεων. Διακρίνεται σε δυο συνοικισμούς, τον Παλιό και τον Καινούργιο, τα δε κτίσματά του αποτελούνται κατά βάση από διώροφα αψιδωτά και κογκωτά οικοδομήματα. Το Κάστρο είναι τετράγωνο κι έχει αυξηθεί με προσθήκη άλλης μιας τετράγωνης ζώνης. Παλιά υπήρχαν τέσσερις πύργοι αμυντικοί, που τους αποκαλούσαν «βελούαρδους». Οι πύλες του Κάστρου ήταν και είναι δύο: η Επάνω Πόρτα, που φέρει χρονολογία του 1646 και η Κάτω Πόρτα, με έτος κατασκευής το 1650 (ημερομηνία υπέρθυρου).

Είναι άγνωστο πότε οι Κιμώλιοι εγκατέλειψαν την αρχαία πόλη που σήμερα βρίσκεται βυθισμένη στην περιοχή Ελληνικά και πότε εγκαταστάθηκαν στο σημερινό Χωριό, ο παλαιότερος οικιστικός πυρήνας του οποίου είναι το Μεσαιωνικό Κάστρο (του 14ου ή 16ου αιώνα). Το Κάστρο έχει σχήμα σχεδόν τετράγωνο και αποτελείται από δύο συγκροτήματα σπιτιών που το ένα περικλείει το άλλο ενώ στο κέντρο του υπάρχει μια μικρή σειρά σπιτιών και μικρή πλατεία όπου βρίσκεται και ο αρχαιότερος ναός του νησιού, αφιερωμένος στη Γέννηση του Κυρίου και τον Άγιο Ελευθέριο (1592). Τα σπίτια είναι χτισμένα με τη σκληρή πέτρα της περιοχής (σιδερόπετρα) και φέρουν διακοσμητικές λεπτομέρειες από τόφο (πάρι).

Φωτ.: Φ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Στο μισό του τετραπλεύρου βρίσκεται ο ναός της του Χριστού Γεννήσεως, κτισμένος το 1592, όπως προκύπτει από εντοικισμένη επιγραφή. Τα σπίτια είναι όλα κατάλευκα με πλακόστρωτα δαιδαλώδη σοκάκια και μικρές πλατείες, πολύ γραφικά, καθώς δημιουργούν ένα ιδιαίτερα ελκυστικό σύνολο. Αποτελούνται από ανώγεια και κατώγεια. Στον περίπατό μας αυτό γύρω και μέσα από το Κάστρο θα συναντήσουμε εκτός από την εντυπωσιακή Μητρόπολη και άλλες έξι παλιές εκκλησίες που έχουν χαρακτηριστεί ιστορικά μνημεία. Σημαντικότερες είναι της Ζωοδόχου Πηγής, των Ταξιαρχών, και βέβαια της Θεοτόκου, που εγκαινιάστηκε το 1873. Στο Χωριό λειτουργεί και Αρχαιολογικό Μουσείο με ευρήματα από την περιοχή των Ελληνικών.

Οι άνθρωποι που γνωρίσαμε Από τους ανθρώπους του νησιού με τους οποίους ήρθαμε σε επαφή και γνωριμία ξεχωρίσαμε κάποιους που είναι δεμένοι με το νησί κι αποτελούν, τρόπο τού λέγειν, τον συνδετήριο κρίκο με τη ζωή, τις δραστηριότητες και τη μνήμη του τόπου. Άνθρωποι που τους ευχαριστούμε για όλα όσα μας χάρισαν με τις κουβέντες και τις πράξεις τους.

Είναι ο καπετάν Βαγγέλης ο Βαμβακάρης, ο θαλασσόλυκος, ο Μανώλης ο Μουστάκας, ο οδηγός του λεωφορείου, άριστος γνώστης της ιστορίας του νησιού, ο

Ο Αυγουστής Γαλανός και ο εγγονός του Αυγουστής Γαλανός.

90χρονος Μανώλης Μάστορας, μια αθόρυβη φυσιογνωμία της υπαίθρου, που τριγυρνάει σε όλες τις εξοχές με το γαϊδουράκι του, ο 92χρονος Αυγουστής Γαλανός, ο λειτουργός κάθε παλιάς (αλλά και σημερινής) θαλάσσιας επικοινωνίας της Κιμώλου με όλα τα γυρονήσια, ο επίσης 92χρονος καπετάν Δημήτρης ο Σάρδης, από τη Γούπα, ο Φώτης ο Μαρινάκης, μέλος των Κιμωλιστών, με τεράστια δραστηριότητα στο νησί, ο Αποστόλης ο Μποχώρης, ο χιουμορίστας ταβερνιάρης του χωριού κι ο Γιάννης ο Βεντούρης, πρώην κοινοτάρχης, με επίσης μεγάλη δραστηριότητα, γνώση των προβλημάτων του τόπου, ναυτική εμπειρία κι ενδιαφέρον για την επίλυση των προβλημάτων του νησιού.

Επίλογος

Η Κίμωλος που περπατήσαμε κι αφουγκραστήκαμε είναι εντέλει ένα πανέμορφο και ολοζώντανο νησί των Κυκλάδων με υπέροχους ανθρώπους,

ξεχωριστά τοπία, σπλάχνα γεμάτα λάβα, θειάφι και κιμωλία γη, μα πιο πολύ είναι μια υπέροχη πινακοθήκη ζωντανών και άυλων αγαθών –πραγμάτων και ανθρώπων– για υπέροχα και ξεχωριστά όνειρα. Ένας σένας ψαλμός από φως, που φλοισβίζει στο πέλαγος με χίλια αλληλούια...

Πρόσθετες πληροφορίες

Η μοναδική αρχαία μνεία του νησιού οφείλεται στον Άμφι και τον Αθήναιο, που διέσωσαν έναν στίχο στον οποίο γίνεται αναφορά στις κιμώλιες ισχάδες (ξερά σύκα). Ελάχιστοι ιστορικοί και περιηγητές ασχολήθηκαν με το νησί. Τη μνημονεύουν απλώς ο Σκύλαξ, ο Πτολεμαίος, ο Πλίνιος και ο Οβίδιος, ενώ την αγνόησε ο πολύς νησιογράφος Μπουοντελμόντι, που περιηγήθηκε σε 70 νησιά του Αιγαίου. Από τους νεότερους περιηγητές την επισκέφθηκαν ο Τουρνεφόρ, ο Σονίνι και ο Ολιβιέ. Στην Κίμωλο λατρεύονταν η Αθηνά, η Άρτεμις κι ο Ποσειδώνας.

ΚΙΜΩΛΙΣΤΕΣ

Η Εθελοντική Ομάδα Κιμώλου "Κιμωλίστες" ΑΜΚΕ, εγγεγραμμένος Πολιτιστικός Φορέας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, συγκροτήθηκε το 2011 στο παραδισέλιο νησί της Κιμώλου και μαζί με τον εμπνευστή του Cine Καλησπερίτη, κ. Φώτη Μαρινάκη, ξεκίνησαν μια σειρά δράσεων προσφέροντας στους ίδιους τους νησιώτες, προβάλλοντας την Κίμωλο εκτός Ελλάδος. Το 2013 έγινε η διάνειξη των μονοπατιών του νησιού με την συνδρομή εθελοντών και του ΕΠΟΣ ΦΥΛΗΣ. Οι "Κιμωλίστες" συνέχισαν με τους καθαρισμούς των απομακρυσμένων ακτών, το κλάδεμα αρμυρίκιων στις παραλίες, ενώ το 2014 κάνει την εμφάνιση του ο πρώτος μετακινούμενος υπαίθριος σινεμά ο Cine Καλησπερίτης και συνεχίζεται η συνεργασία με Ορειβατικούς Συλλόγους για τη διάνειξη και επισήμανση των μονοπατιών. Οι βάρκες βιβλιοθήκες το 2019 με το δανεισμό βιβλίων συντελούν στην διάδοση της φιλοναγνωσίας και αποτελούν την συνέχεια της πετυχημένης προσπάθειας χρόνων πριν με τα διαθέσιμα βιβλία κρεμασμένα απο τα θαλασσόξυλα, με διάκριση απο το Greek IBBY Hellas. Οι "Κιμωλίστες" ΑΜΚΕ είναι πρεσβευτής της πρωτοβουλίας " Sea Change Greek Islands" του ιδρύματος Αθανάσιου Λασκαρίδη, σκοπός της οποίας είναι η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος η ενημέρωση του κοινού και η μείωση χρήσης του πλαστικού, μέσω συντονισμένων παραθαλάσσιων καθαρισμών, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, προβολές ταινιών για την ευαισθητοποίηση του κοινού. Το "Kimolos Experience Festival" 2022, ενταγμένο στο θεσμό των Ευρωπαϊκών Φεστιβάλ (<https://www.festivalfinder.eu/festivals/kimolos-experience-festival/>) ξεκινά για δεύτερη χρονιά με workshops, σεμινάρια και ομιλίες σχετικά με την Κυκλαδίτικη παράδοση, Θεατρικές παραστάσεις από την θεατρική ομάδα Φίλων Κιμώλου, πεζοπορίες στο Σκιάδι και στα μοναδικά μονοπάτια της Κιμώλου και της Πολυαίγου, προβολές με το Cine Καλησπερίτη κάτω από τα αστέρια και στο Μεσαιωνικό Κάστρο του Χωριού Κιμώλου, αθλητικά events, βιβλιοπαρουσιάσεις, συναυλίες. Παραμένουμε μια μικρή ομάδα με εθελοντές από όλη την Ελλάδα οι οποίοι προσφέρουν σε εθελοντική βάση, μοιράζονται τις ίδιες αξίες στηρίζοντας τους "Κιμωλίστες" ποικιλοτρόπως, πρεσβεύοντας πάντα στην συνεργασία και στην διατήρηση της Κιμωλιάτικης παράδοσης και των εθίμων.

Οι "Κιμωλίστες" έκλεισαν αισίως την δεκαετή τους παρουσία και συνεχίζουν να προσφέρουν στην Βιώσιμη Τουριστική Πολιτιστική Ανάπτυξη με ανιδιοτέλεια, μέσω του βραβευμένου Cine Καλησπερίτη από την Ευρωπαϊκή Ένωση (<https://www.culturaltourism-network.eu/results-2021.html>) λαμβάνοντας την 1η θέση στα ECTN AWARDS 2021, 21/10/2021, συμβάλλοντας στην εισροή τουριστών, δημιουργώντας τις υποδομές για συνεχή ανάπτυξη ενισχύοντας τους δεσμούς με την κοινότητα και τους επισκέπτες.

Μπορείτε να ακολουθήσετε τους Κιμωλίστες στο:

www.kimolistes.com

Facebook:

Εθελοντική Ομάδα Κιμώλου ΑΜΚΕ

instagram:

@kimolistes

youtube:

Kimolistes